

lodím domácím; toliko ve smlouvách s Německem a s Itálií jsou k plavbě pobřežní přípuštění též příslušníci státu druhého.

Ohledně přívozu po moři družno ještě poznamenati: Rakouský celní zákon z r. 1882 osvobozuje koloniální zboží (kávu, čaj, kakao) a koření, dále zákon z r. 1891 též některé jiné předměty, dováží-li se po moři, od cla. Ve smlouvě s Německem uzavřené se v tom směru ustanovuje, že Rakousko po dobu platnosti smlouvy již stávajících osvobození od cla v obnosu absolutním nebude rozšiřovati a nových osvobození (kromě těch, jež v Německu stávají) nebude zaváděti. Totéž prohlášení bylo učiněno též vůči Belgii.

7. Doba trvání smluv: Smlouvy s Německem, Itálií, Belgií, Švýcarskem, se Srbskem a konečně s Ruskem jsou uzavřeny do 31. prosince 1903; k jich pominutí jest nad to zapotřebí jednorozční výpovědi. Ostatní smlouvy lze vypověděti na půl roku nebo na jeden rok předem, což platí též o smlouvě s Velkou Británií, jež byla původně uzavřena toliko na rok 1877.

V. Obchodní bilance, vývoz a přívoz.

Rakousko-Uherská obchodní bilance jest již od dvou desetiletí aktivní. Obchodní bilance monarchie rakousko-uherské jevila se v milionech zlatých následovně:

v r. 1892	přívoz	621·8,	vývoz	722·7,	aktivní zůstatek (saldo)	109 ;
v r. 1893	«	683·2,	«	799·2,	«	« 116 ;
v r. 1894	«	717·0,	«	804·5,	«	« 87·5.

Nejdůležitější předměty přívozu (zboží importní) jsou surové látky pro průmysl textilní, bavlna, vlna, hedvábí a dále káva; nejdůležitější předměty vývozu (zboží exportní): obilí, krmný dobytek, cukr a dříví. Nejrozsáhlejší obchodní styky jsou s říší německou, do níž se vyváží hlavně obilí, dobytek, víno, dříví, lněná příze a plátno, a odkudž naproti tomu se přiváží zboží bavlněné, hedvábné a výrobky kovové a chemické. Na druhém místě jest Anglie; vývoz: cukr, mouka a slad, přívoz: výrobky textilní. Do Itálie vyváží se hlavně dříví, lněná příze, plátno a železné zboží; odtamtud se přiváží pak víno (následkem celní klausule o víně ve značném množství), jižní ovoce a hedvábí. Do Švýcarska vývoz: krmný dobytek, mouka, slad, víno a dříví a přívoz odtamtud: výrobky textilní, stroje a hodiny. Vývoz do Francie: dříví, krátké zboží a sklo, přívoz z Francie: zboží hedvábné a ozdobnické (galanterní), víno, chemické výrobky a voňavky. Vývoz do států Balkánských: výrobky textilní a kovové a cukr, přívoz odtamtud: obilí, dobytek (ze Srbska, vůči Rumunsku uzavření hranic), zvířecí produkty. Vývoz do Ruska: zboží kovové, nástroje, dříví, uhlí a cukr, přívoz z Ruska: obilí, dobytek a mineralní oleje.

Smlouvy odvážné.

I. Pojem.

Smlouvy odvážné jsou smlouvy, jimiž se naděje na nejistý prospěch slibuje a slib tento přijímá (§ 1267 o. o. z.). Podstatnou známkou těchto smluv jest jednak to, že předmětem jejich je nějaká budoucí, nejistá a neurčitá událost, na jejíž výsledku činí smluvníci závislým vznik práv a závazků, jednak to, že se jednomu smluvníkovi slibuje plnění, jež není v žádném poměru neb aspoň ne přiměřeném poměru k hodnotě protídávky. Smlouvy odvážné jsou buď záplatné neb bezplatné. Jen při oněch slibuje se za nejistý prospěch záplata.

II. Ustanovení všeobecná.

Platí tu zásady o smlouvách vůbec, avšak s jistými výjimkami a sice :

1. O způsobilosti uzavíratí smlouvy vůbec platí § 865 a o svolení ke smlouvě §§ 869—871.

2. Ohledně možnosti plnění platí též při smlouvách odvážných zásada, že co je nemožným neb nedovoleným, nemůže býti předmětem smlouvy odvážné; rovněž nemohou býti předmětem smluv odvážných věci z obchodu vyloučené (na př. cizozemské losy) (§§ 1271 a 1272 o. o. z.).

3. Smlouvou odvážnou lze jako každou jinou smlouvu zříditi ústně neb písemně; jen smlouvy o doživotní důchod mezi manžely musí býti zřízeny ve formě notářského spisu, jinak jsou neplatny; rovněž listiny o smlouvách odvážných, jež zřizují osoby slepé nebo hluché, které neumějí čísti neb osoby němé, které neumějí psáti, pokud uzavírají právní jednání ve vlastním jméně (§ 1 zák. z 25. července 1871 č. 76 ř. z.).

4. Poskytnutí závdavků, co znamená uzavření nebo pojištění, jakož i úmluva litkupu pro případ, že by některá strana ustoupiti chtěla od smlouvy odvážné dříve než nastane rozhodující událost, se patrně připouští (§§ 908 a 909 o. o. z.).

5. Správa (evikce) nemá sice místa v ten způsob, že by se ručilo za výsledek nejisté události, ježto by scházela podstatná náležitost smluv odvážných, totiž nejistý prospěch a tudíž by smlouva odvážná po právu nepozůstávala; správa je však potud odůvodněna, když je věc, která se následkem šťastné náhody jednomu smluvníkovi do vlastnictví odevzdá, stížena takovými vadami, za které druhý smluvník ručí dle § 923 o. o. z., neb vůbec, když to, co jako záplata bylo poskytnuto za nadějí na nejistý prospěch, není takové, jak to vyžaduje povaha věci neb jak bylo umluveno.

6. Zkrácení přes polovici hodnoty je při smlouvách odvážných vyloučeno a sice bezplatných již proto, poněvadž tento prostředek připouští se vůbec jen při smlouvách záplatných a při záplatných smlouvách odvážných proto, poněvadž vůbec nelze zjistiti a tím méně číselně vyšetřiti vlastní hodnotu naděje na zamýšlený, nejistý výsledek.

III. Výklad smluv odvážných.

Též ohledně smluv odvážných platí povšechná pravidla vykladací (§§ 914—916 o. o. z.), zejména však třeba v případě, když obě strany smlouvu mylně nebo na oko co smlouvu odvážnou označují, smlouvu posuzovati dle povahy smlouvy skutečně mezi nimi uzavřené, neboť předmětem soudcovského posouzení není to, co strany stipulovati chtějí, nýbrž jedině to, co skutečně ve smlouvě stipulovaly (rozh. ze dne 17. listopadu 1864 č. 8313, sb. »Gl. U.« č. 2015). Proto není úmluva o dodávání akcií v čas uzavření smlouvy ještě nevydaných sázkou neb koupí naděje (emptio spei), nýbrž smlouvou trhovou (emptio rei speratae) (rozh. ze dne 27. listopadu 1859 č. 9557). Byla-li emise opomenuta, lze to, co bylo splaceno, zpět požadovati (rozh. ze dne 13. ledna 1875 č. 13.443, sb. 5599). Smlouva o doživotní důchod nepozbývá povahy smlouvy odvážné, když důchodem povinný se zavázal ku zcela nepatrným důchodům, takže nemusí se obávati ztráty, nýbrž naopak očekávati může zisk (rozh. ze dne 24. května 1859 č. 3995, sb. »Gl. U.« č. 799). Úmluva, kterou si kontrahenti navzájem zabezpečují podíl na zisku, vypadajícím na určité losy v jich držení se nalézajícím, není obchodem promesním a není vůbec smlouvou odvážnou, ježto zisk pochybným není, nýbrž jen jeho výše. Úmluva taková je spíše

smlouvou společenskou, poněvadž jí stává se vlastnictví k oběma losům společným (rozh. ze dne 3. dubna 1873 č. 2246, sb. »Gl. U.« č. 4927).

IV. Druhy smluv odvážných.

Smlouvami odvážnými jsou: sázka, hra a los, a všechny trhové a jinaké smlouvy o »jura sperata« neb o budoucích ještě nejistých věcech; důchod doživotní, společenské ústavy zaopatřovací, konečně smlouvy pojišťovací a půjčky na loď (§ 1269 o. o. z.). Ku smlouvám odvážným patří zejména prodej budoucí žně, rybolovu, jisté druhy obchodů bursovních a j. Půjčka na loď není smlouvou odvážnou, nýbrž obchodem (čl. 271 č. 4 obch. z.). Kdo slibuje poměrnou cenu za určitou míru budoucí události, neuzavírá smlouvu odvážnou, nýbrž řádnou smlouvu trhovou (§ 1275 o. o. z.).

V. Právní účinnost smluv odvážných.

Povšechně platí i zde zásada § 919 o. o. z., že každá strana může trvati na splnění smlouvy a nárok svůj dobývati pořadem práva; straně nevinné přísluší, nebyla-li smlouva splněna, nárok na náhradu; jen při sázce, hře a losu lze ujednanou cenu, jež byla přislíbena tomu, jehož tvrzení okáže se býti pravdivým (t. j. odpovídá výsledku předpokládané budoucí, nejisté události) jen tehdy soudně požadovati, když byla ujednaná cena skutečně zapravena nebo složena (§§ 1271—1273 o. o. z.). Nelze však namítati sázku nebo hru jednáním bursovním, t. j. jednáním, jež byla uzavřena na burse, v čas bursy a o předmětech, jež se na burse projednávají a zaznamenávají (§§ 12 a 13 zák. ze dne 1. dubna 1875 č. 67 ř. z.). (Viz čl.: Sázka a hra, Renta doživotní, Výminek, Bursa, Prodej dědictví, Ústavy dobročinné, Smlouva pojišťovací, Zápůjčka na loď.)

Smlouvy státní (mezinárodní).

I. Smlouvy státní uzavírají se mezi dvěma nebo více státy, by upraveny byly mezi nimi rozmanité, vzájemné vztahy. Již v nejstarších dobách jevila se potřeba uzavírati smlouvy mezinárodní a byly tyto ve starověku postaveny pod ochranu bohů. Když se mezinárodní styky pojily znenáhla k určitým pravidlům, zjedнала si průchodu zásada neporušitelnosti státních smluv. Smlouvy státní liší se od smluv soukromých podstatně tím, že mezinárodní zákony neposkytují prostředků donucovacích k splnění a dodržení smluv státních a četné jsou příklady o tom v dějinách států a národů, jak často se bylo vysmíváno smlouvám státním, ač mezinárodně je uznána zásada: »pacta sunt servanda.« Mezinárodnímu právu nedostává se však donucovacích prostředků, jimiž by mohlo zjednati zásadě této plné platnosti. Smlouvy státní spočívají spíše ve vzájemném zájmu a v nutnosti setrvati se smluvníkem ve vzájemném styku a zachovati mír; spočívají ve vzájemné důvěře, kterou musí státy k sobě chovati, by udržely své vzájemné styky ve svém vlastním zájmu a v zájmu svých příslušníků.

II. Rozdělení a druhy státních smluv.

1. Předmětem smluv státních mohou býti buď zájmy sociální — zájmy všeobecné — smluvníků; sem spadají smlouvy obchodní a smlouvy o plavbu loďmi, smlouvy celní, mincovní konvence a konvence o mírách a váhách, smlouvy o vzájemné právní pomoci (smlouvy o vydání zločinců a pod.), smlouvy k ochraně literárního vlastnictví; tak zvláště světová smlouva o spolku poštovním ze dne 1. června 1878, smlouva k ochraně podmořského lana, mezinárodní spolky telegrafní; bernská konvence, týkající se mezinárodního železničnictví.